



butlletí de l'arxiu històric

Nova època
Número 4 Novembre 2002



A finals de setembre s'ha complert el vint-i-cinquè aniversari del restabliment de la Generalitat. Els diversos actes commemoratius ens han retornat a la memòria aquelles dates cabdals dins la nostra història recent. Les fotografies d'aquesta pàgina, cedides per l'Arxiu Montserrat Tarradellas i Macià, mostren dos dels moments més emotius del dia del retorn a Catalunya del President Josep Tarradellas.



**Sala d'actes
Arxiu**



Hemeroteca



Biblioteca



**Servei de
consulta**



**Consultes per
telèfon, correu
ordinari i
electrònic**



**Servei de
reprografia**

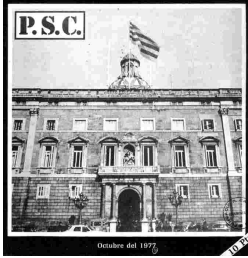


**Horari
d'atenció al públic:**
Dilluns i dimarts de
16.15 a 19 h.
Dimecres i dijous
de 10 a 13 h.
El mes d'agost està
tancat per vacances.

Dins de les activitats de l'arxiu

25è aniversari del restabliment de la Generalitat

UNA EXPLICACIÓ NECESSÀRIA:
ELS SOCIALISTES I LES
NEGOCIACIONS PER LA
GENERALITAT



Portada del monogràfic editat pel PSC dins la revista L'Hora Socialista

El 29 de setembre de 1977 mitjançant un real decret llei es restablí la Generalitat de Catalunya i es reconeixia Josep Tarradellas, fins aleshores a l'exili, com a President. D'aquesta manera es reprenia el fil de la continuïtat històrica trencat per quatre dècades de dictadura.

El procés s'havia iniciat després de les eleccions legislatives de juny de 1977 que a Catalunya van donar la victòria a la candidatura "Socialistes de Catalunya" liderada per Joan Reventós, la qual tenia

com a objectiu prioritari aconseguir el restabliment les institucions autonòmiques i el retorn del President Tarradellas.

Constituïda l'Assemblea de Parlamentaris de Catalunya pels diputats i senadors catalans recentment escollits, va fer pública una declaració a favor del restabliment de la Generalitat i del seu President. A partir d'aquí s'accelerà tot el procés. S'iniciaren les negociacions a Madrid i Tarradellas viatjà des de França per entrevistar-se amb el President del Govern, Adolfo Suárez, i amb el Rei. Dels resultats d'aquesta reunió històrica donà compte als dirigents dels partits polítics catalans.

L'onze de setembre fou una altra data fonamental en el procés amb la celebració a Barcelona d'una manifestació multitudinària en que participaren més d'un milió de catalans, que van expressar la voluntat de tenir la seva pròpia autonomia política. Finalment i després d'un treball laboriós s'arribà a l'acord entre el President Tarradellas, els parlamentaris catalans i el Govern espanyol respecte al reconeixement de la Generalitat de Catalunya; que es concretà en la publicació el dia 29 de setembre del real decret llei de restabliment de la Generalitat. El moment culminant de tot el procés fou el retorn històric del President Tarradellas a Catalunya el dia 23 d'octubre.



Josep Tarradellas amb Joan Reventós.

El mes de desembre següent el President de la Generalitat nomenà els membres del Govern d'unitat, entre els que hi havia quatre socialistes: Joan Reventós, Josep Maria Triginer, Joan Codina i Narcís Serra; aquest últim fou substituït posteriorment per Lluís Armet, en esdevenir aquell alcalde de Barcelona. En tots ells va recaure la responsabilitat històrica de reprendre el funcionament de la institució de govern dels catalans, després de trenta-vuit anys de sobreviure a l'exili.



Reunió entre el President, els caps dels partits amb representació parlamentària i el representant del Govern espanyol.

El premi Memòria Popular del Premi Primer de Maig



Tarja de l'última edició dels Premis Primer de Maig

Com cada any hem celebrat junt amb la Fundació Josep Comaposada el lliurament dels Premis Primer de Maig. Aquest any el premi a la Memòria Popular ha estat concedit al programa especial "Franquisme: oblidar o recordar" de Televisió de Catalunya. Aquest programa es va emetre el passat mes de març dividit en tres capítols: *Veus ofegades*, *Cartes d'un exili a França* (dedicat a les cartes escrites a França pels refugiats republicans catalans entre 1939 i 1945), *Els Maquis, la guerra silenciada* (sobre el testimoni dels guerrillers catalans que van lluitar contra el franquisme durant més de vint-i-cinc anys) i *Els nens perduts del franquisme* (centrat en la separació de nens fills de republicans de les seves famílies). Aquest treball fruit d'una recerca periodística rigorosa va tenir un important impacte social i un ampli ressò mediàtic en exposar un tema que s'ha mantingut silenciats durant molts anys: els efectes de la guerra civil durant els primers anys de postguerra.

Enguany hem arribat a la quinzena edició d'aquests premis. Fent una mica de memòria de les edicions passades, aquesta és la relació de tots els premiats dins la modalitat Memòria Popular:

- 1987: Alfred Pérez Baró
- 1988: Josep Termes Ardèvol
- 1990: Josep Soler Vidal
- 1991: Biblioteca Pública Arús

1992: Centre d'Estudis Bages
 1993: Joan N. Garcia Nieto
 1994: Casimir Mart'
 1995: Maria Dolors Genovés
 1996: Revista L'Àven
 1997: Centre d'Estudis de L'Hospitalet
 1998: Itineraris de les dones de Sant Mart'

2000: Centre d'Estudis Històrics Internacionals
 2001: Arxiu de la Deportació de l'Arxiu Municipal de Castellar del Vallès
 2002: Televisió de Catalunya pel documental Oblidar o Recordar

Pau Nuet, records i vivències. De l'exili a l'alcaldia de Valls de Jordi Gavaldà (ed.)



Portada del llibre dedicat a Pau Nuet

La Fundació Josep Recasens de Reus junt amb l'Agrupació de Valls del Partit dels Socialistes de Catalunya, han editat aquest llibre dedicat a l'estudi de la trajectòria vital del que va ser alcalde de Valls entre 1979 i 1991. Nuet explica les vivències del seu exili i el seu pas per la màxima institució municipal. Des de la seva estada al camp de refugiats de Sant Cebrià a França fugint de les tropes franquistes fins arribar a la seva tasca al capdavant del consistori vallenc, un cop

restablerta la democràcia -i de la que en fa un relat pormenoritzat- Nuet ha portat a terme un important exercici de memòria personal i col·lectiva.

El llibre es complementa amb una selecció de fotografies i la reproducció de documentació personal, a més de la presentació a càrrec de Pasqual Maragall que defineix a Nuet com a símbol de la recuperació democràtica municipal.

Les persones interessades poden adquirir aquest llibre a la seu de la Fundació Rafael Campalans al preu de 12€.

Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE). Cronologia (1978-1999) d'Eugeni Giral

L'objecte d'aquest llibre recentment editat per l'Institut de Ciències Polítiques i Socials és l'establiment d'una precisa i detallada cronologia dels vint anys de trajectòria del Partit

dels Socialistes de Catalunya. En ell apareixen ordenats cronològicament els principals actes o activitats realitzades pel partit i les organitzacions que s'hi relacionen.

Aquest volum esplòndid posa a l'abast de l'investigador el coneixement minuciós i ordenat de les activitats més

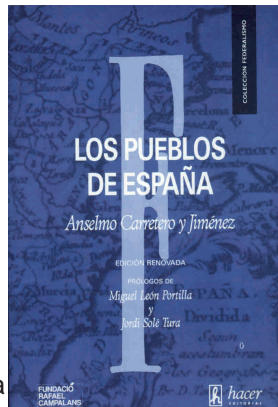
rellevants desenvolupades pel PSC en aquestes dues dècades d'existència. A més es complementa amb un índex onomàstic. És de ben segur una eina que facilita la tasca de recerca dels investigadors, alhora que la consulta puntual de tot el públic interessat.

El contingut d'aquest llibre es pot consultar a internet a l'adreça <http://www.icps.es>



Portada del llibre d'Eugeni Giral

En record d'Anselmo Carretero



Portada del llibre d'Anselmo Carretero editat per la Fundació Rafael Campalans

El passat mes de maig va morir a l'edat de noranta-quatre anys Anselmo Carretero y Jiménez, socialista històric exiliat a Mèxic des del final de la guerra civil. Militant del PSOE des dels divuit anys, va col·laborar amb el Ministeri d'Estat entre 1936 i 1939, i una vegada instal·lat a Mèxic, va combinar la seva dedicació a la docència amb la seva feina d'enginyer industrial.

Estudis dels processos històrics forjadors de les diferents nacionalitats que conviuen a Espanya, va ser un gran defensor del federalisme com a model organitzatiu. Ell va ser qui per primera vegada va parlar del concepte d'Espanya, nació de nacions. D'altra banda les seves investigacions sobre els orígens i la història de Castella el convertiren en una autoritat de màxim nivell en la matèria.

Home de tracte afable i senzill sempre que li vam demanar col·laborar amb la nostra Fundació. Fruit d'aquesta avinentesa va ser la publicació l'any 1992 del llibre Los pueblos de Espanya coeditat entre la Fundació Rafael Campalans i

Els fons documentals de l'arxiu històric

Salvador Coromina. Documentació de l'Assemblea de Catalunya. Comprèn material dels anys 1966-1977. Inclou també una col·lecció de cartells i material de propaganda de l'inici del PSC (fins a 1978).

FOC-Joaquim Garriga. Documentació original del Front Obrer de Catalunya (FOC). Correspon al període de 1960-1970.

Jordi Font. Documentació de Convergència Socialista de Catalunya i del Partit dels Socialistes de Catalunya.

Isidre Molas. Documentació per a la història del FOC i les organitzacions democràtiques dels anys 1945-1970, així com de la història del socialisme català des de 1974 fins a l'actualitat.

Joan Reventós. Documentació bàsica de la història del Moviment Socialista de Catalunya i d'organitzacions polítiques i moviments socials de l'any 1942 fins a l'any 1977.

Josep Rovira. Correspon a l'arxiu de l'MSC de Josep Rovira. Comprèn de 1943 fins al 1966.

Joan Soler. documentació diversa de l'MSC, publicada i inèdita.

Josep M. Triginer. comprèn l'arxiu personal com a primer secretari de la Federació Catalana del PSOE, així com documentació del període en el qual va ser conseller de Política Territorial al govern de la Generalitat Provisional (1977-1980).

Centre d'Estudis Socialistes (CES). documentació procedent d'aquest col·lectiu d'intel·lectuals socialistes. Inclou també la feina originària dels diferents grups de treball. Correspon al període 1976-1981.

Convergència Socialista de Catalunya (CSC). documentació de la seva constitució, el juliol de 1974, fins a l'any 1976.

Federació Catalana del PSOE dels anys 70 fins a la unificació socialista (1978).

Partit Socialista de Catalunya-Congrés (PSC (C)) correspon al període 1976-1978.

Partit Socialista de Catalunya-Reagrupament (PSC(R)) des de la seva constitució l'any 1976 fins a la unificació socialista (1978).

Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC(PSC-PSOE)) documentació del procés constituent que va portar al congrés d'unificació dels socialistes de Catalunya, el juliol de 1978.

Conferència d'Homes i Dones d'Esquerra inclou tota la documentació elaborada durant la preparació i celebració de la Primera i Segona Conferència d'Homes i Dones d'Esquerra (1985-1987)

Convenció per una Majoria Nacional i de Progrés inclou el material que es va generar durant la celebració d'aquesta Convenció

Alfred Pérez-Bastardas documentació de la clandestinitat i publicacions legals, cartells, retalls de premsa, etc.

Manuel de Forn. documentació del Front Obrer de Catalunya (FOC) en el seu darrer període i del moviment d'estudiants dels anys de la clandestinitat.

Rafael Pujol. material de les últimes etapes del Front Obrer de Catalunya (FOC)

Andreu Cortines. publicacions de casals catalans i altres col·lectius a l'exili (França i Amèrica). Documentació al voltant del tema del cooperativisme.

Guerau Ruiz Pena. publicacions i material divers de la clandestinitat i també legal.

Albert Pérez i Baró material relacionat amb el món de les cooperatives, documentació personal, publicacions, reculls bibliogràfics, vídeos i cintes de cassette.

Gabriel Colomé documentació referent a l'estructura, funcionament i electorat del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE) des del seu naixement l'any 1978 fins a l'actualitat.

Jordi William Carnés publicacions i material variat referent principalment al PSC (PSC-PSOE) i al PSOE.

Lluís Armet documentació referent al PSC (PSC-PSOE)

Joan Nicolau documentació personal i de l'exili català a Europa.

Francesc Casares col·lecció del Setmanari "Justícia Social"

Ildefons Valls documentació del Partit Socialista de Catalunya-Reagrupament.

Felip Lorda documentació personal junt amb material del PSOE de l'exterior, la UGT de l'exterior i la Federació Catalana del PSOE.

Cesc Canet material fotogràfic i audiovisual divers.

Arxiu fotogràfic

Hi ha més documentació diversa donada per Joan Alamillo, Ramon Fernández Jurado, Enric Llorens, Àngels Navarro, Joan Colom, Antoni Canals, Daniel Font, Josep M. Vegara, Jaume Bellmunt, Vicenç Ligüerre, Quim Ruiz, Vicenç Sanclemente, Glòria Rubiol, Ernest Maragall, Jordi Pedret, etc.

Els fons

Manuel de Forn



En la segona meitat de la dècada dels anys seixanta el moviment estudiantil universitari clandestí va viure una forta embranzida amb una radicalització notable de la seva activitat. La gran quantitat de documentació generada demostra la intensitat d'aquesta nova època. Aquest fons aplega una bona mostra d'aquest tipus de material, tan publicacions periòdiques com fulls volants, manifestos i literatura gris en general, generats per editors diversos. A banda també hi trobem documentació del Front Obrer de Catalunya (FOC), partit socialista revolucionari constituït a Barcelona el 1961, corresponent al seu darrer període d'existència -finals dels anys seixanta- dominat per una greu crisi que portà a la seva dissolució de fet.

Crédits

Redacció:

Laura Durendes

Disseny:

Toni Viaplana

Impressió:

a.bís

Dipòsit legal:

B-13474-2001

ISSN:

1578-5718



FUNDACIÓ
RAFAEL CAMPALANS

Via Laietana, 38 pral. 1a.

08003 Barcelona

Tel. 93 319 54 12

Fax 93 319 98 44

www.fundaciocampalans.com

arxiu.historic@fundaciocampalans.com

Agenda i activitats de la Fundació

● L'any 2003 es commemorarà el vint-i-cinquè aniversari de la constitució del Partit dels Socialistes de Catalunya. Entre els diversos actes previstos destaca la gran exposició que tindrà lloc al Museu d'Història de Catalunya. La mostra s'iniciarà amb els orígens del moviment socialista i obrer al segle XIX,

continuarà amb un recorregut per les diferents etapes del segle passat fins a la constitució del partit l'any 1978, i se centrarà en la seva activitat durant aquests vint-i-cinc anys. En el proper butlletí informarem de manera detallada d'aquest esdeveniment.



Novembre 2002

Just Casero: immigrat, cristià, catalanista i socialista

Per Jaume Guillamet



Just Casero

Entre els dirigents socialistes morts en els primers anys de la democràcia, Just Manuel Casero Madrid (Abrantes, Portugal, 1946 – Girona, 1981) és un cas singular. Va morir jove, sense haver fet 35 anys ni haver completat un perfil polític i personal pel que ser conegut més enllà de les comarques de Girona on, al cap de quasi vint-i-dos anys, el seu record i el seu exemple són encara molt vius. En aquest full suplement del Butlletí de l'Arxiu Històric de la Fundació Rafael Campalans, que honora la seva figura després d'haver-ho fet amb les d' "Alexandre Cirici, socialista català", Josep Rovira: revolucionari, socialista i catalanista" i "Josep Pallach: un lluitador socialista per Catalunya", com presentar-lo?

Just Casero, immigrat, cristià, catalanista i socialista. Heus aquí quatre trets definitoris d'una figura singular, d'un líder natural, honest i senzill, alegre i voluntariós, sempre positiu, malgrat les circumstàncies adverses que mai no l'abandonaren. A Figueres, Girona i Sarrià de Ter, les tres poblacions on va desenvolupar el seu treball social i polític, en Casero va ser simplement en Just, un just.

Justo Manuel Casero Madrid va néixer en la primera emigració dels seus pares, originaris de la província de Cáceres, en una finca agrícola a la vora del riu, a Rossio ao sul do Tejo, barri de la ciutat portuguesa d'Abrantes, prop de la frontera espanyola. Era el segon noi i quart fill, però les dues germanes grans varen morir abans d'arribar a Figueres, la primavera de 1950, quan ell era a punt de fer quatre anys. A Portugal havia nascut una altra noia i a Figueres en vindrien dues més. La família va viure molts anys en condicions ínfimes: en una cova, en una barraca de pagès, en una sala d'un convent abandonat compartida amb altres famílies i, finalment, en uns barracons concebuts com a albergs provisionals. Quan l'octubre de 1971 es casà a Cantallops amb Maria Mercè Gumbau

Reynalt, encara no havien estat substituïts per cases barates, al mateix barri de la carretera de Llers on havien transcorregut la seva infància, adolescència i joventut.

El col·legi de les monges del Auxilio Social i, sobretot, el Seminari de Girona durant nou cursos complets foren la seva escola i quasi la seva universitat. En sortí després d'una crisi vocacional, registrada amb detall en un diari íntim, però continuà vinculat a l'església diocesana com a locutor i periodista de *Ràdio Popular de Figueres* i del setmanari *Vida Parroquial* i, més tard, com a secretari del Servei de Colònies de Vacances i dirigent de l'Escola d'Esplai. Al seminari va aprendre bé el català i, sota el magisteri de mossèn Modest Prats, el va començar a escriure, fent-ne molt aviat la seva llengua literària, tant a la premsa com en algunes narracions i poemes, expressió d'una vocació literària que només va poder començar a desplegar. "Jo vaig començar a ser català..." és el títol d'una narració autobiogràfica dels primers anys de la seva vida, corprenedora per la duresa i les penalitats viscudes per la família, però lluminosa i encoratjadora pel seu sentit positiu de la vida.

Després de fer el servei militar a Sant Climent Sescebes, sense deixar de participar en activitats culturals a Figueres, va trobar feina a Girona -primer manual, després administrativa-, on s'incorporà a la redacció del setmanari *Presència*, col·laborà al diari *Tele/Expres* i fou un dels quatre coautors del llibre *Girona grisa i negra* (1972). Des d'un tercer pis del carrer de les Ballesteries, on nasqueren els seus dos fills, al cor de la Girona vella, Just Casero es lliurà intensament al periodisme i altres activitats cíviques i culturals, com l'autogestió d'una guarderia de suburbi i l'impuls d'un grup de teatre independent. S'integrà al grup fundador de *Convergència Socialista de Catalunya* i a les assemblees democràtiques de Girona i de l'Alt Empordà,

vinculades a l'Assemblea de Catalunya. La tarda del 24 de gener de 1976 és un dels representants que lliura un manifest per l'amnistia a l'alcalde de Figueres, al final de la primera manifestació celebrada en aquesta ciutat. El matí del 8 de febrer de 1976 és ferit a l'ull per una bala de goma de la policia, a la gran manifestació de Barcelona per l'amnistia. Un retrat seu amb l'ull tapat, pintat per Enric Marquès, fou exposat en una exposició col·lectiva d'artistes gironins a favor dels drets humans. Després d'uns mesos de recuperació, torna a escriure a *Presència* i apareix com un dels portaveus públic del socialisme gironí.

Mentre s'accelera la transició i es preparen les primeres eleccions democràtiques que es celebraran el 15 de juny de 1977, Just Casero participa activament en el procés d'unitat socialista i de creació del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE), però personalment s'aboca en un projecte sorgit d'un grup de col·laboradors de *Presència*, que converteix en la seva màxima prioritat: la fundació d'un diari en català, democràtic, intercomarcal i independent, com a alternativa a *Los Sitios*, el vell diari oficial del Movimiento. El dia 24 de febrer de 1979, amb la Constitució aprovada i a punt de les segones eleccions legislatives, surt el primer número de *Punt Diari*, fruit d'un impuls associatiu semblant al que tres anys abans havia permès la creació del diari *Avui* a Barcelona. Just Casero n'és el gerent, fins l'estiu del mateix any que dimiteix, en haver estat elegit regidor a l'Ajuntament de Girona, com a número 3 de la llista socialista encapçalada per Joaquim Nadal. Té 33 anys.

Entre l'abril de 1979 i el desembre de 1980 transcorre la vida pública de Just Casero com a governant. Com a regidor de l'Ajuntament de Girona, és el president del Consell Municipal de Sarrià de Ter i prepara el procés de recuperació de la independència d'aquest municipi que pocs anys abans havia estat annexionat per força a Girona. També forma part de la Diputació Provincial, com a portaveu del grup socialista. Fins poc abans de la convocatòria de les primeres eleccions al Parlament de Catalunya, ajuntament i diputació són governats per un pacte de progrés PSC-CDC-PSUC. Posteriorment, CDC passa voluntàriament a l'oposició a l'Ajuntament i el PSC a la Diputació. Casero que és nomenat president de la Comissió de Sanitat i Serveis Socials de la Diputació, mantindrà de manera excepcional aquest càrrec després que el seu grup surti del govern. L'amistat amb el president Arcadi Calzada, amb qui havia compartit banc al seminari, hi devia ajudar. La seva obra de govern és intensa a Sarrià de Ter, però també a la Diputació, on posa les bases d'una nova orientació dels serveis sanitaris i socials, visible sobretot en l'assistència als malalts mentals.

En els dos anys escassos que van de l'aparició de *Punt Diari* a la mort, Just compagina la política de govern a l'Ajuntament i a la Diputació amb l'article periodístic. La signatura Just M. Casero apareix diàriament al peu d'una secció d'actualitat del *Punt* que es titula "Quiosc" -després recollits en un llibre¹; però no és l'article del polític, sinó de l'escriptor que mai no ha pogut aflorar del tot. Havia escrit un diari al seminari, poemes de joventut i algunes narracions, però sempre deia que volia escriure una novel·la i presentar-la al premi Prudenci Bertrana. Mai no ho va fer, potser perquè tenia prou feina amb la història de la seva pròpia vida, que va tenir un final sobtat i dramàtic.

A primers de desembre de 1980 se sent malalt, sembla que té una

hepatitis. Abans de Nadal, els metges li descobreixen un càncer d'estómac molt avançat i mor el dia 31 de gener de 1981. De la seva entesa davant la mort n'han quedat abundants testimonis, recollits amb altres documents i records de la seva vida al llibre "Memòria de Just"². Se'n va haver d'anar, de cop i volta, quan la seva completa personalitat "començava a donar fruits de maduresa, experiència i entrega", paraules de Joan Reventós, llavors primer secretari del PSC.

Quasi vint-i-dos anys després de la seva pèrdua, la figura de Just M. Casero no ha perdut interès. La generació que el va conèixer manté viu el seu record. Com va escriure Antoni Puigverd, fou "uno de los mejores tipos que vivió entre nosotros"³. Va morir molt aviat, amb el temps just d'haver estrenat la democràcia i l'autonomia. Tres setmanes més tard hi va haver el cop d'estat fallit del 23-F. No va veure el triomf socialista de 1982, ni l'entrada a la Unió Europea el 1988, ni els Jocs Olímpics de 1992, ni la vergonya de la corrupció i la caiguda del PSOE del govern, ni la pujada al poder dels hereus democràtics del franquisme. Es va perdre moltes coses i se n'ha estalviat moltes altres.

Just Casero, immigrant, cristià, catalanista, socialista. Activista, educador, periodista, governant, escriptor latent, home de diàleg. Amb la utopia dels visionaris i el pragmatisme dels pobres, en Just no era un polític a l'ús, sinó un home d'acció, un gran intuïtiu, un precursor. El 1971 i el 1974 ja havia començat a parlar dels immigrants àrabs a *Presència*. En la vigília festiva de la festa dels Reis Mags de 1981 va escriure a mà una salutació al poble de Sarrià de Ter que era també un comiat i un testament: "En aquest moment assenyalat de la presència dels Reis vull demanar-los una cosa: que mantinguin en el nostre poble ben viu el sentiment de *fraternitat i solidaritat*. Ens cal fer l'esforç d'oblidar velles diferències i velles ferides per tal de fer entre tots un Poble a on sigui possible una vida amb dignitat i treball".

Des del mateix 1981 de la seva mort, la Llibreria 22 de Girona convoca el Premi Just M. Casero per a escriptors joves. La seva figura també pot ser un exemple que convoqui els joves que voldrien una política de nou lligada a la vida i a la gent, inspirada en els conceptes que va destacar en el seu darrer text: fraternitat, solidaritat, poble.

La pàgina web <http://www.usuarios.lycos.es/premiscasero> està dedicada a la seva memòria.



Jaume Guillamet

1. CASERO, Just M. (1981): *Quiosc*. Diputació de Girona, Girona; (2001), reedició anotada, Llibres dels Quatre Cantons, CCG Edicions, Girona.
2. GUILLAMET, Jaume (1999): *Memòria de Just. Just Manuel Casero (1946-1981)*, Edicions 62, Barcelona.
3. PUIGVERD, Antoni (1999): "Un Justo en la fiesta", *El País*, 1 de novembre.